

Propovjedništvo i današnji pastoral Mogućnosti i perspektive

NIKOLA VRANJEŠ*

UDK: 251
253
Pregledni rad
Primljeno:
22. rujna 2010.

Sažetak: Propovjedništvo, kao način ostvarivanja najjestiteljske službe Crkve, jedna je od temeljnih zadaća njezinih zaređenih službenika i eminentni dio ukupnoga pastoralnog djelovanja Crkve. Pastoral se temeljni na naviještanju Božje riječi i širenju njezine poruke. Središnja jezgra pastoralna – slavlje kršćanskoga otajstva (osobito euharistija) – također podrazumijeva navještaj riječi. Božja je poruka, sadržana u riječi, trajno teološko mjesto i izvor nadahnuća u ukupnom pastoralnom djelovanju. U ovom se radu, na teološko-prosudbeni način, razrađuju aktualna pitanja propovjedničke službe u današnjem pastoralnom kontekstu. Naglasak je stavljen na istraživanje bitnih segmenata propovjedničke službe, kao i na prepoznavanje onih elemenata koji u današnjem pastoralnom i kulturalnom kontekstu predstavljaju izazove za uspješno ostvarivanje propovjedničke službe.

Cljučne riječi: propovjedništvo, svećenik, Crkva, pastoral, služba, Riječ Božja, navještaj.

Uvod

Propovjedništvo, kao oznaka i okvir službe propovijedanja u Crkvi, uključuje više sastavnica kojima je zajednička poveznica javno naviještanje Božje riječi. Više je tipova propovijedanja koji se razlikuju po tomu komu su upućeni, tj. koji je njihov referentni odnos prema vjeri i životu kršćanske zajednice, ali i prema životnim situacijama i okolnostima u kojima se nalaze adresati kojima je propovijedanje namijenjeno. Tako postoji *misionarsko* ili *evangelizacijsko* propovijedanje u užem smislu riječi (koje se ponekad naziva i *kerigmatsko*), upućeno onima koji će tek postati vjernici, zatim *katehetsko* propovijedanje kroz koje se vjernicima izlaže cjelovit dogmatski i moralni nauk Crkve,

* Dr. sc. Nikola Vranješ,
Teologija u Rijeci,
Područni studij Katoličkog
bogoslavnog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
Tizianova 15, 51000
Rijeka, Hrvatska, nikola_
vranjes2004@yahoo.com

zatim *liturgijsko* ili *homiletsko* propovijedanje (pridržno zaređenim službenicima) kroz koje se razlaže poruka riječi naviještene u liturgiji, te konačno *parenetsko* propovijedanje koje predstavlja stalni nagovor članovima Crkve kako bi čuvali vjeru i prakticirali kršćanski život.¹

Propovjednička se služba, kako uči Drugi vatikanski koncil, hrani i ravna Svetim pismom.² Riječ Božja, koja se putem propovjedničke službe prenosi i razlaže, temeljno je uporište propovijedanja koje mu daje snagu i prodornost, budući da je u riječi Božjoj »tolika moć i sila da je ona uporište i životna snaga Crkve, a djeci Crkve ona je jedrina vjere, hrana duše te čisto i nepresušno vrelo duhovnoga života.«³ Upravo u svjetlu ovih riječi postaje jasnijim značenje propovjedničke službe za ukupno pastoralno djelovanje. Kao skupnost načina i oblika prenošenja Riječi, propovjedništvo ima nezamjenjivu i nenadoknadivu ulogu u ukupnom pastoralu. Djelovanje Crkve s propovijedanjem, u određenom smislu, započinje, budući da navještaj Riječi predstavlja prvu instanciju i u procesu obraćenja, ali i u procesu kršćanske inicijacije, u slavlju sakramenata, kao i u molitvenom i ukupnom duhovnom životu. Propovjedništvo je, dakle, nezaobilazna sastavnica svih ovih oblika djelovanja. Kako bi bio što jasniji odnos ukupne pastoralne aktivnosti i propovjedničke službe, potrebno je ukazati na još neke odrednice suodnosa propovijedanja i pastoralna. Naime, kako je već istaknuto, propovjedništvo za cjelokupno pastoralno djelovanje predstavlja i polaznu, ali i trajnu nadahniteljsku i osvjetljujuću instanciju. U povezanosti sa sakramentima, a osobito s euharistijom – središtem i vrhuncem ukupne pastoralne aktivnosti – navještaj riječi (koji je sastavni dio sakramentalnih, ali i drugih slavlja) predstavlja zapravo trajno razmatranje Kristova Otajstva u koje je uključena cijela osoba. Zato se može reći da je pastoral u službi navještaja. Proizlazi to iz same naravi navještanja evanđelja koje nije tek poruka, već podrazumijeva i božansko djelovanje koje zahtjeva odgovor čovjeka.⁴ Pastoralno djelovanje Crkve, kao ono koje je u potpunosti posvećeno očitovanju božanskoga djelovanja u svijetu, stoga je bitno određeno navještanjem evanđelja. Budući da će o kakvoći i ozbiljnosti propovijedanja evanđelja ovisiti priprema za slavlje kršćanskoga otajstva, ali i ukupno razumijevanje kršćanskoga života i poniranje u njegove dubine, propovjedništvo bitno određuje različite segmente pastoralnoga djelovanja.

¹ Usp. J. LOPIS, Predicazione, u: C. FLORISTAN, J. J. TAMAYO (ur.), *Dizionario sintetico di pastorale*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1999., str. 624.

² Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL - DOKUMENTI, Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi *Dei Verbum* (18.XI.1965.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 21, 24.

³ *Isto*, br. 21.

⁴ KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – navjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskoga trećeg tisućljeća*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1999., str. 21: »Evanđelje koje Crkva naviješta nije samo poruka, već božansko i spasonosno djelovanje onih koji u tu poruku vjeruju, koji je osjećaju i slušaju te je prihvaćaju.«

1. Svećenik – navjestitelj Božje riječi

Naviještanje radosne vijesti putem navjestiteljske službe prvenstvena je zadaća i odgovornost svećenika.⁵ Crkva, svjesna Pavlove tvrdnje da »vjera dolazi po poruci, a poruka riječju Kristovom« (usp. Rim 10,17), uvijek je navjestiteljskoj službi pridavala osobito značenje, a u ostvarivanju te službe posebno se brinula oko propovjedničkoga djelovanja svećenika, kao onih koji imaju poseban nalog i poslanje propovijedanja riječi. Zato je propovjedničko djelovanje, koje uključuje nekoliko bitnih odrednica, u bitnom određeno propovjedničkom aktivnošću svećenika. Njegova propovjednička uloga mora biti shvaćena sa sviješću da mu naviještanje evanđelja omogućuje da »u svjetlu riječi Božje uzmogne oživljavati različita stanja i sredine u kojima vrši svoju službu«⁶. Riječ Božja snaga je i nadahnuće njegove pastoralne službe. Iz svijesti poslanja naviještanja riječi proizlazi i velika odgovornost svećenika za navještaj riječi. Svećenik je, prije svega učenik i sluga, a onda služitelj riječi. Kao služitelj Božje riječi pozvan je brinuti se za njezino integralno i sustavno naviještanje i to u svim oblicima u kojima je sadržan poklad Božje poruke.⁷ Više je načina putem kojih se ostvaruje svećenikova propovjednička uloga, a više je i bitnih pretpostavki za njezino plodno ostvarivanje.

Kada se govori o preduvjetima plodonosnog služenja riječi, važno je naglasiti da se radi o važnim čimbenicima bez kojih bi propovijedanje kao takvo bilo neautentično. Prvi od njih je *svjedočenje životom* koje pokazuje snagu i uvjerljivost riječi.⁸ Doista, bilo bi jako teško zamisliti plodonosno i autentično služenje riječi bez svjedočke dimenzije.⁹ Upravo se u ovoj dimenziji potvrđuje propovijedanje i to životom samoga navjestitelja. Neodvojivo od ovoga mora se istaknuti izuzetna važnost molitvenoga života svećenika s obzirom na služenje riječi. Svećenikova molitvena praksa, u prvom redu časoslov, pomaže i nosi autentično propovijedanje¹⁰ koje bi

⁵ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret o službi i životu prezbitera *Presbyterorum odrinis*, u: Dokumenti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 4, (dalje: PO)

⁶ KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, IKA, Zagreb, 1994., br. 46.

⁷ Usp. S. ZEC, Župnik u Zakoniku kanonskog prava, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 128(2000.)2, str. 76.

⁸ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 45.

⁹ Usp. N. VRANJEŠ, Župnik i župnička služba pred novim pastoralnim izazovima, u: I. DŽINIĆ, I. RA-GUŽ, (prir.), *Iščekivati i požurivati dolazak Dana Božjega. Zbornik radova u čast prof. dr. sc. Peri Ararčiću prigodom 65. obljetnice života*, Biblioteka Diacovensia, Đakovo, 2009., str. 138.

¹⁰ KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – navjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskoga trećeg tisućljeća*, str. 24.-25.: »U svećenikovu osobnom molitvenom životu nalaze potporu i poticaj svijest o vlastitoj ministerijalnoj naravi, smisao vlastitoga životnoga poziva te njegova živa i apostolska vjera. Tu se, iz dana u dan, crpi također gorljivost prema evangelizaciji koja se, postavši osobno uvjerenje, oblikuje u prodorno, dosljedno i uvjerljivo naviještanje. U tomu smislu moljenje Časoslava ne odnosi se samo na privatnu pobožnost, niti se svodi samo na javnu molitvu Crkve; ono se odlikuje i velikom pastoralnom korisnošću, jer postaje povlaštena prigoda za uspostavu prisnijega odnosa s biblijskim, patriističkim, teološkim i učiteljskim naukom, prvo u nutrini razmatranom, a potom predanom narodu Božjem u propovijedi.«

bez ove dimenzije bilo u bitnom okrnjeno, više predstavljajući govor koji nije osobno proživljen.

Kako bi uspješno ostvarivao propovjedničku službu, svećenik joj mora pristupiti na sustavan i metodološki ispravan način, što u prvom redu znači da mora poštivati dinamiku *dalje i bliže priprave*,¹¹ kao i *ispravnoga stila i načina* propovijedanja. Priprava je, kao i u ostalim segmentima pastoralne službe, nužan i neizostavan element koji omogućuje prikladno ostvarivanje pastoralnih zadaća. S obzirom na dalju pripravu u propovijedanju važno je istaknuti važnost samostalnoga teološkog studijskog rada, ali i uključivanja u dinamiku permanentnoga obrazovanja. Upravo to omogućuje svećeniku da dublje upozna Sveto pismo, dokumente Crkve, dokumente papa, kao i upute biskupske konferencije i mjesnoga biskupa, ali i da upozna zdravu teologiju i duhovno štivo. Ovo je poznavanje jedan od ključnih izazova za propovjedničku službu danas, a bez njega nije moguće očekivati bogato i sustavno propovijedanje. Valja naglasiti i važnost upoznavanja barem temeljnih odrednica društvenih znanosti (sociologije, psihologije i dr.) koje u interdisciplinarnom smislu može obogatiti pastoralno djelovanje. To je posebno važno danas, u složenom društvenom i kulturalnom kontekstu u kojemu Crkva živi i djeluje. To, jasno, ne znači da svećenik mora biti ekspert u tim znanostima, ali bi trebao usvojiti barem neke temeljne spoznaje iz pojedinih znanstvenih područja. Važno je, također, pratiti situaciju društva u kojemu živi i prosuđivati je u svjetlu Božje poruke. Bliža priprava omogućuje neposredno pripremanje propovijedi, pri čemu bi trebalo napismeno imati barem nacrt propovijedi, tj. glavne točke iste.¹² Iako se u aktualnoj praksi osjećaju manji problemi s obzirom na ovaj segment priprave, i ovdje bi bilo potrebno i moguće poraditi na sustavnosti i cjelovitosti priprave.

Valja upozoriti da u sklop određenih aktualnih izazova u smislu priprave, propovjednička svećenička služba danas posebno stoji pred zahtjevom dubljega poniranja u poznavanje Svetoga pisma. Nije moguće očekivati zauzeto i bogato propovijedanje bez svakodnevnog molitveno-meditativnoga, ali i duhovno-studijskoga svećenikovog angažmana u poznavanju Svetoga pisma i osobnoga duhovnog razmatranja i poniranja u njegove dubine. Potrebno je upozoriti na praksu površnoga i često neosobnoga pristupa Bibliji, koji pogoduje prenošenju tek poneke, ili tek nekih poruka i naglasaka svetoga teksta, dok cjelina poruke najčešće ostaje izvan okvira propovjedničkoga djelovanja. Upravo ovakva praksa (čiji su uzroci višeoblični) pridonosi stagnaciji propovjedničkoga djelovanja, ali i stagnaciji ukupnoga pastoralnog djelovanja. Biblija, a osobito Novi zavjet, osvjetljuje, prožima i nadahnjuje cjelokupnu pastoralnu aktivnost. Svećenik će je, stoga, moći prikladno ostvarivati tek kada ona postane njegovim životnim uporištem, kada poruke

¹¹ Usp. *isto*, str. 28.

¹² Usp. *isto*.

Riječi u duhovnom smislu postanu njegova »krv i meso«, svakodnevno izvorište i osvjetljenje njegova života i djelovanja.

1.1. HOMILIJA

Homilija, kao eminentni oblik propovjedničke službe, pridržan zaređenim službenicima, podrazumijeva tri bitna elementa: zasnovanost na biblijskom tekstu, liturgijski kontekst, te poznavanje životnoga, tj. kulturalnoga konteksta ljudi kojima je namijenjena.¹³ Važno je istaknuti da je homilija u službi slavljenoga Otajstva, tj. on mora povezati poruku riječi sa sakramentalnom liturgijom, riječ s obredom.¹⁴ Cijelo bogatstvo liturgijske godine mora doći do izražaja u homiliji. Liturgijska godina sa svim bogatstvom liturgijskih vremena, svetkovina, blagdana, spomendana i dana kroz godinu njezina je strukturalna odrednica. U homiliji se aktualiziraju dva bitna elementa: *otajstva vjere* i *pravila kršćanskoga života*.¹⁵ Polazeći od svetopisamskoga teksta svećenik u homiliji u posebnom svojstvu izlaže nauk o vjeri i moralu i to u odnosu na konkretni život ljudi kojima je poslan služiti. Homilija je tako povlašteni teološki trenutak aktualizacije poruke spasenja.

Ako bismo pokušali uočiti bitne odrednice načina na koji se homiletska svećenikova uloga ostvaruje u aktualnoj pastoralnoj praksi, morali bismo se ponovno suočiti s pitanjem poznavanja nauka Crkve i teologije, ali i poznavanjem Svetoga pisma. Može, naime, djelovati iznenađujuće, ali je čini se sve prisutnija pojava takvoga načina ostvarivanja homiletske uloge, uslijed kojega dolazi do opasnoga zanemarivanja prenošenja bogatstva biblijskoga teksta na kojemu se mora temeljiti homilija. Drugačije rečeno, sve se češće mogu čuti homilije koje kao da nemaju puno veze s upravo naviještenom riječju Božjom koja se čita tijekom slavlja. Osobito to vrijedi za one homilije koje se čuju tijekom slavlja u sklopu proslava pojedinih svetaca, ili još češće u prigodi hodočašća, molitvenih skupova, duhovnih seminara i sl. Poruku Božje riječi potrebno je povezati sa životnim nadahnućima i porukama koje su dio baštine jednoga sveca. To je svakako potrebno učiniti prigodom takvih slavlja. No, to nikako ne znači da biblijski tekst, koji je upravo naviješten, može biti ostavljen »po strani« ili da se može učiniti tek simbolička ili tek minimalna poveznica s tim tekstom, a upravo je to ono što je često moguće susresti u praksi. Upravo u takvim slučajevima dolazi do opasnoga zanemarivanja u odnosu na integralno naviještanje Božje poruke. Božja riječ u takvim prigodama doista postaje blagom koje je »skriveno na njivi«, umjesto da postane odrednicom života vjernika koji sudjeluju u slavlju. Iz ovoga primjera, koji ukazuje na izazove s obzirom na integralno i su-

¹³ Usp. C. FLORISTAN, Omelia, u: C. FLORISTAN, J. J. TAMAYO (ur.), *Dizionario sintetico di pastorale*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1999., str. 535.

¹⁴ Usp. *isto*.

¹⁵ Usp. DRUGI VATIKANSKI SABOR, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium* (4. XII. 1963.), u: *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 52, (dalje: SC)

stavno propovijedanje, moguće je razabrati koliku važnost ima sustavan i cjelovit svećenikov pristup propovjedničkoj službi i koliko je važna kvalitetna i duboka priprava za propovijedanje.

1.2. KATEHETSKO PROPOVIJEDANJE

Osobita je svećenikova odgovornost poučavanje vjernika u kršćanskom nauku i usmjeravanje vjernika u kršćanskom životu, što se na poseban način ostvaruje *katehetskim propovijedanjem*. Ovdje u prvom redu imamo pred očima dinamizme župne kateheze, iako katehetsko propovijedanje kao takvo nadilaze okvire župne zajednice. I u ovom vidu propovijedanja svećenikova je uloga od ključnoga značenja. No, valja istaknuti kako svaki svećenik mora biti svjestan osobitoga poziva na suodgovorno djelovanje što ga Crkva upućuje i vjernicima laicima kako bi sudjelovali u katehizaciji. Pritom se posebno ukazuje na odgovornost roditelja i cijelih obitelji, kumova, ali i vjeroučitelja, kateheta, pa i cijele zajednice. Imajući pred očima župnu katehezu, ovdje se posebno treba istaknuti važnost zaduženja *župnih kateheta*.

Katehetsko poučavanje neizostavni je i jedan od ključnih elemenata cjelokupnoga pastoralnog djelovanja. Bez njega nema prikladne pripreme niti sudjelovanja u sakramentalnim slavljinama. Današnja pastoralna praksa pokazuje koliko su manjkavosti u katehetskom poučavanju pogubne s obzirom na (ne)sudjelovanje u sakramentalnim slavljinama, kao i s obzirom na način i dinamiku sudjelovanja.¹⁶ Nije moguće, primjerice, očekivati svjesno i plodonošno sudjelovanje u euharistijskomu slavlju bez dobrog i sustavnoga katehetskog propovijedanja. Danas je u velikom dijelu župnih zajednica još uvijek na snazi prešutno usvojeno »pravilo« pretpostavljenog ili možda čak »unaprijed shvatljivog« razumijevanja kršćanskog nauka što bi trebalo biti dosta za aktivno sudjelovanje u slavljinama Crkve i život u snazi tih slavlja. No, praksa u cjelini uzeta, sama po sebi opovrgava ovakav stav. Konačno je potrebno napraviti veće iskorake, prije svega na razini župnih zajednica, u smislu razvijanja katehetskog djelovanja (katehetski pastoral) i udaljavanja od pogubnoga stava prema kojemu se cjelokupnu pouku u vjeri ponekad pokušava prebaciti na vjeronauk u školi. Potrebno je župnu katehezu konačno osloboditi bremena poistovjećivanja s vjeronaukom u školi, a upravo je to još uvijek jedna od glavnih kočnica kreativnoga i višeobličnoga pristupa župnoj katehezi. Ambijent župne zajednice prikladan je i nužan za ostvarivanje niza katehetskih pristupa i modela koji djecu i mlade, ali i odrasle i starije mogu uključiti u dinamizam uvijek dubljega poznavanja vjere, kao i življenja u skladu s njom. Katehetski pastoral u tom se smislu na tolike načine isprepliće s različitim oblicima pastoralna zajednice čiji se dinamizmi

¹⁶ Usp. N. VRANJEŠ, Euharistija – središte svećenikova pastoralnog djelovanja, u: *Riječki teološki časopis* 18(2010.)1, str. 68.

ostvaruju u različitim pastoralnim područjima. Iz toga je vidljivo koliko značenje katehetsko propovijedanje ima za ukupni pastoral.

1.3. OSTALI OBLICI PROPOVIJEDANJA

Kako je već istaknuto, propovjednička služba ne iscrpljuje se u homiletskoj dimenziji. Postoje i drugi oblici i načini propovijedanja riječi koje je svećenik također pozvan ostvarivati i za čije ostvarivanje nije ništa manje odgovoran. Pod tim drugim načinima u prvom se redu misli na duhovne vježbe, obnove, pučke misije i sl. Ovo su također vrlo važni i vrlo prikladni načini svećeničkog propovjedničkoga djelovanja. Postavlja se pitanje koliko su, na koji način i u kojem intenzitetu prisutni ovi načini propovijedanja u svećeničkom životu i djelovanju?¹⁷ I nadalje, jesu li ovi načini i modeli propovijedanja ostavljeni samo nekim svećenicima da ih ostvaruju, te koliko su ostvarivani od strane svih svećenika? Ovo su samo neka od pitanja koja se s obzirom na ukupnost svećeničkoga propovjedničkoga, ali i ukupnoga pastoralnog djelovanja danas mogu i trebaju postaviti. Pored spomenutih pitanja treba istaknuti i cijeli niz pitanja koja se tiču korištenja suvremenih medijskih sredstava komunikacije, tj. medijskih sredstava za propovijedanje kršćanske poruke.

2. Kristovo Otajstvo u središtu propovijedanja

Središte propovijedanja Kristovo je Otajstvo. Propovjednička služba stoga ne teži ni jednom drugom cilju osim konačnom i potpunom ucjepljenju ljudi u to Otajstvo. Ova je činjenica ključna za propovijedanje, ali je danas i pokazatelj nekih temeljnih izazova s obzirom na navještaj Kristova evanđelja u postmodernom svijetu. U ovom smislu pod posebnim vidom treba promotriti evangelizacijsko i katehetsko propovijedanje. U kojem smislu je ovaj drugi vid propovijedanja danas u krizi s obzirom na gore istaknuto temeljno polazište propovijedanja? Upravo u tomu što katehetsko propovijedanje danas dobrim dijelom očito ne uspijeva ostvariti životno urastanje katehizanaata u Otajstvo Isusa Krista. Odmah moramo istaknuti da se to urastanje ostvaruje u prvom redu po sakramentima. Kateheza, kao priprema i sustavno uvođenje u život po sakramentima, očito ne uspijeva uvijek i na odgovarajući način ostvariti svoju ulogu. Odnosi se to, prije svega, na župnu katehezu koja se, kako smo i prije istaknuli, i dalje nalazi ili u svojevrsnom začetku ili se ostvaruje na neodgovarajući način. Prečesto se, po uzoru na vjeronauk u školi, pogriješno pokušava župnu katehezu organizirati tek u smislu informiranja o vjeri. Tako izostaje ostvarivanje istinskoga životnog kontakta, prije svega, sa životom i slavljenjem vjerničke zajednice čija je okosnica Isusova osoba i njegovo djelo spasenja. Upravo se zato mora razvijati župnu katehezu kao sustavnu i višeobličnu stvarnost u čijemu je središtu susret s Kristovim Otajstvom i život u skladu s njim, što podrazumijeva i konkretni angažman u vlastitoj župnoj zajednici.

¹⁷ Usp. N. VRANJEŠ, Župnik i župnička služba pred novim pastoralnim izazovima, str. 125.

3. Propovijedanje i nova evangelizacija

Evangelizacijsko propovijedanje, s druge strane, u aktualnom hrvatskom kulturalnom kontekstu nužno mora podrazumijevati ponajprije reevangelizaciju kršćana koji su izgubili životni kontakt s vjerničkom zajednicom. Jasno, aktualnost zadaće reevangelizacije ne znači da u mnogim slučajevima nije potreban prvi navještaj, štoviše. Evangelizacija, u čijem je središtu prvi navještaj osobe Isusa Krista i njegova Otajstva spasenja, nužni je i nezaobilazni dio propovijedanja. U tom smislu potrebno je poraditi na usklađivanju određenih pastoralnih modela prikladnih još uvijek za vrijeme kršćanskoga društva koje je nekada postojalo. S tim ne želimo reći da naše društvo nije impregnirano kršćanskim vrijednostima. Naprotiv. No, lom sa životnom kršćanskom tradicijom s obzirom na velik dio kršćana u Hrvatskoj ne samo da je očit već postaje i sve dublji.¹⁸ Reevangelizacija u biti znači životno utvrđivanje već krštenih u Otajstvu kojega su već postali dionici, ali u čijoj snazi nisu istinski živjeli, ili istinski ne žive. »Isus Krist središte je reevangelizacije. Evangelizacija evangelizacije znači povratak Isusu Kristu kao sržnom ili bitnom dijelu navještaja te usvajanje njegovih vrijednosti, njegove duhovnosti, njegova mentaliteta, njegove svijesti i savjesti. Čovjek ne može biti uistinu kršćanin ako živi životom staroga čovjeka. Kršćanin je samo onda uistinu kršćanin ako živi životom novoga čovjeka – Isusa Krista (usp. Ef 4,22-25; Kol 3,9-10).«¹⁹ Ovo nužno podrazumijeva cjelovito i sustavno propovijedanje, ali prije svega cjelovito obraćenje.²⁰ U ovomu je smislu važno vjernicima trajno posvješćivati značenje njihova krsnog poziva i smisla kršćanskoga života.²¹ Upravo je to ono što se u današnjem propovjedničkom kontekstu često zapostavlja. Prečesto se pretpostavlja da je taj smisao prisutan, aktualiziran i zaživljen, da se krsni poziv razumije i u potpunosti prihvaća i da se u skladu s tim, posebno u katehetskom naviještanju, može mirno prijeći na razradu drugih, aktualnijih pitanja i problema. Upravo ovakvo »pretpostavljeno

¹⁸ Usp. T. MATULIĆ, *Metamorfoze kulture. Teološko prepoznavanje znakova vremena u ozračju znanstveno-tehničke civilizacije*, Glas Koncila, Zagreb, 2008., str. 183.

¹⁹ *Isto*, str. 182.

²⁰ *Isto*, str. 183.-184.: »Bez poticanja na evanđeosko obraćenje kao na glavni preduvjet za povratak Isusu Kristu, bez obnavljanja vjere u živoga Boga u svjetlu duhovskoga događaja, bez oduševljenja osobom Isusa Krista i vrijednostima evanđelja, bez egzistencijalnoga zalaganja na planu življenja i svjedočenja vrijednosti Kraljevstva Božjega, inkulturacija evanđelja u suvremenu kulturu ostat će u čekaonici povijesti. Evangelizacija evangelizacije pretpostavlja evangelizaciju evangelizatora. Oni koji su pozvani i poslani naviještati evanđelje – to su svi krštenici, a ne samo crkveni službenici iako su oni najpozvaniji – trebali bi na osobnoj razini proći proces inkulturacije evanđelja. Oni kao djeca svojega vremena, najbolje mogu na temelju vlastitoga iskustva znati što treba činiti s drugima. Bez osobnog iskustva reevangelizacije teško je ostvariti bilo kakve rezultate na planu reevangelizacije crkvenih službenika, obitelji, kulture, društva itd. Inkulturacija evanđelja u suvremenu kulturu, nije nemoguća misija. Ona je autentičan znak vremena. Konačno, suvremena zadaća inkulturacije evanđelja identična je zadaći naviještanja i svjedočenja evanđelja u zgodno i nezgodno vrijeme (usp. 2 Tim 4,2).«

²¹ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – navjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskoga trećeg tisućljeća*, str. 25.

razumijevanje« dovodi do toga da su mnoge propovijedi nerazumljive, da je njihov jezik gotovo nepoznat, a poruka teško shvatljiva. Kada se to dogodi, teško je razmišljati o ostvarivanju poziva nove evangelizacije. Ona traži životnu ukorijenjenost kršćana u njihovu krsnom identitetu i jasnu odgovornost za kršćanski poziv.²² Zato i propovijedanje, koje je tomu u službi, mora biti usmjereno najprije prikladnom formiranju vjernika, što je nezamislivo bez propovijedanja jasnoga crkvenog nauka, jasnim i razumljivim rječnikom, povezana sa zdravom teologijom i usmjerena aktualiziranju poruke evanđelja u suvremenomu društveno-kulturalnom kontekstu. Pritom se mora paziti na činjenicu da će nova evangelizacije biti plodonosna tek kada se savjesti pojedinih vjernika tako formiraju da doista mogu autentično kršćanski živjeti.²³ U propovijedanju se zato mora razvijati i poosobljeni pristup. Vjernici u propovijedanju svećenika moraju pronaći poveznice s vlastitim konkretnim životima, kako propovijed ne bi ostala na razini apstraktne poruke.

4. Sustavnost i cjelovitost u propovijedanju

Posebni izazovi, koji se uočavaju u cijelom nizu pitanja s obzirom na propovijedanje i pastoral danas, svakako predstavljaju dvije sustavne odrednice naviještanja evanđelja, a riječ je o *sustavnosti* i *cjelovitosti* u prenošenju poruke Božje riječi. Problemi koji se javljaju s obzirom na ove dvije važne oznake propovjedničke službe očituju se na različite načine i u različitom intenzitetu. Nisu povezani samo sa svećeničkim djelovanjem, već se očituju i s obzirom na druge aspekte života Crkve. Sustavnost i cjelovitost u prenošenju Božje poruke uvijek su u pitanju ukoliko se od poklada vjere, tj. od nauka Crkve, pokušava naviještati samo ono što određeni propovjednik ili određena skupina u Crkvi smatra važnim, dok se u isto vrijeme cjelina poruke i crkvenoga nauka ili zapostavlja ili ne izlaže na prikladan i sustavan način. Ove se opasnosti mogu očitovati i stalnim, upornim i neaktualiziranim ponavljanjem samo određenih segmenata poruke, zanemarivanjem suočavanja s težim i zahtjevnijim pitanjima s obzirom na aktualiziranje poruke u sadašnjem trenutku, pokušajem isticanja određenih privatnih mišljenja o nekim pitanjima, pokušajima nadomještanja navješćaja Božje poruke s različitim psihologizatorskim, sociološkim ili nekim drugim tumačenjima i sl. Sve te opasnosti dovode do osiromašjenja propovjedničke uloge, a bogatstvo Božje riječi ponovno postaje blagom »zakopanim na njivi«. Upravo zato Crkva ističe potrebu sustavnosti i cjelovitosti u propovjedničkoj službi. »Propovijedanje se prema tomu ne može svesti na pripočavanje vlastitih mišljenja, na očitovanje osobnoga iskustva, na puka tumačenja

²² Upravo je to bit *evangeliziranja* kao takvog, budući da »evangelizirati znači naviještati i razgllašavati, svim čestitim i prikladnim raspoloživim sredstvima, sadržaje objavljenih istina (trojstvena i kristološka vjera, smisao nauka o stvaranju, eshatološke istine, nauk o Crkvi i čovjeku, nauk vjere o sakramentima i ostalim sredstvima spasenja, i dr.) te istodobno poučavati, putem moralnoga i duhovnoga odgoja, kako te istine pretočiti u stvarni život, svjedočenje i misionarsko zauzimanje,« *isto*, str. 26.-27.

²³ Usp. *isto*, str. 26.

psihološka, sociološka ili čovjekoljubiva; niti se smije odviše prepuštati govorničkom zanosu, tako često prisutnom u komunikaciji s masama. Radi se o naviještaju riječi s kojom se ne može raspolagati, jer je Crkvi predana da je čuva, istražuje i vjerno prenosi.«²⁴

4.1. OPASNOST INSTRUMENTALIZACIJE

Između aktualnijih opasnosti, s obzirom na propovjedničku svećeničku službu, izdvaja se opasnost instrumentalizacije. Instrumentalizacija je, zapravo, jedan od pokazatelja manjka sustavnosti i cjelovitosti u propovijedanju. Ova opasnost, na koju jasno upozoravaju crkveni dokumenti,²⁵ ne predstavlja novost u našoj pastoralnoj praksi. Ona se može pojaviti u više različitih oblika, a zajednička im je odrednica unošenje u propovjedničku službu elemenata koji nisu usmjereni navještaju Božje poruke. Ti elementi mogu biti povezani s naglašavanjem osobnih iskustava, ljudske mudrosti, već spomenutim psihologiziranjem i moraliziranjem, prevagom socioloških aspekata, politizacijom poruke i sl. Ukoliko u propovjedničkoj službi nastupe ovakve pojave, propovijedanje postaje više ljudski govor koji slabo odražava svjetlo i snagu evanđelja. Zato je svećenik posebno pozvan, upravo iz pozicije sluge riječi, doista biti njezinim služiteljem, a ne pokušavati gospodariti nad njom. Svećenik nije pozvan naučavati ljudsku mudrost, domete osobnih iskustava i sl., već očitovati snagu Božje poruke.²⁶

4.2. AKTUALIZACIJA PORUKE

Sustavnost i cjelovitost u propovjedničkoj službi nezamislivi su bez jedne od strukturalnih oznaka i potreba prenošenja Božje riječi, a to je njezino *aktualiziranje*, tj. nužnost povezivanja odrednica poruke sa sadašnjim trenutkom života i djelovanja osoba i zajednica kojima je poruka upućena. Doista, poruka Božja je poruka za svako vrijeme. Nosi u sebi bogatstvo koje u svakom vremenu i u svakoj kulturi otvara put prema zajedništvu s Bogom. Zato je aktualizacija poruke izuzetno važna. Ne odnosi se ova tvrdnja samo na homiliju, kao povlašteno mjesto događanja riječi, već i na ostale oblike svećenikova propovjedničkog djelovanja. Danas je dosta prisutan problem neaktualnosti u propovjedničkoj službi, a najčešće se ipak veže uz homiletsku dimenziju.²⁷ Zato je aktualizacija poruke kao zadaća propovjednika od prvotnoga značenja.

²⁴ KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 45.

²⁵ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – navjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskoga trećeg tisućljeća*, str. 23.

²⁶ Usp. *isto*, str. 24.

²⁷ Usp. L. DELLA TORRE, *Predicazione*, u: V. BO, C. BONICELLI, I. CASTELLANI, F. PERADOTTO (ur.), *Dizionario di pastorale della comunità cristiana*, Cittadela Editrice, Assisi, 1980., str. 456.-457.

S obzirom na aktualizaciju poruke potrebno je upozoriti na dvije njezine odrednice koje su danas na poseban način potrebne osobite pozornosti od strane propovjednika, a to su *pitanje smisla života i egzistencijalni karakter kršćanske poruke*. Pitanje smisla života i svega onoga što je s tim pitanjem povezano, kao i cijeli niz egzistencijalnih, životnih pitanja u prenošenju Božje riječi od prvotnog su značenja.²⁸ Poruka nikada ne smije ostati nešto apstraktno, nešto udaljeno od konkretnoga života. Pitanje smisla jedno je od ključnih pitanja u procesu sazrijevanja mladih,²⁹ ali i tijekom cijeloga kršćanskog života od ključnog je značenja upravo upućivanje na smisao postojanja i usmjeravanje vlastite egzistencije prema tomu smislu. Egzistencijalni karakter u procesu odgoja u vjeri je ključan.³⁰ Propovijedanje stoga nikako ne smije biti postavljeno izvan kontekstualno ili nezainteresirano s obzirom na zahtjevnosti i probleme vremena i kulture u kojemu se ostvaruje.

4.3. STIL PROPOVIJEDANJA

Pored drugih pretpostavki za propovijedanje izuzetno je važan stil propovijedanja. Pod stilom se podrazumijeva način propovijedanja koji uključuje intonaciju, mimiku, gestikuliranje, boju i jačinu glasa koji zajedno dobrim dijelom određuju ukupni dojam jedne homilije, ili kojeg drugog oblika propovijedanja riječi. Problemi s obzirom na stil propovijedanja danas su posebno prisutni. U tom se smislu ističu problemi neaktualnog i nezanimljivog načina propovijedanja, kritizerskog i moralizatorskog stila, umjetnog i neprirodnog načina ili tona govora, svođenja propovjedničkoga govora na razinu tipičnoga svjetovnog govora, uporaba »nespretnih« jezičnih formulacija, neprikladne mimike i pokreta tijela i sl. Sve slične pojave ostavljaju veliku sjenu na propovjedničkoj službi. Svećenik stoga mora osobito paziti na stil propovijedanja i uvijek ga iznova usklađivati sa zahtjevnostima naviještanja evanđelja.

Crkveni dokumenti ističu pozitivan i privlačan stil propovijedanja riječi. »Svećenička propovijed, poput Kristove, mora biti ostvarena na pozitivan i poticajan na-

²⁸ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Direktorij za službu i život prezbitera*, br. 45.

²⁹ Usp. V. B. MANDARIĆ, *Mladi. Integrirani i(li) marginalizirani*, Glas koncila, Zagreb, 2009., str. 82.

³⁰ N. VRANJEŠ, Promjena mentaliteta za obnovljeno pastoralno djelovanje. Bitni preduvjeti sustavne i cjelovite crkvene prakse, u: *Bogoslovska smotra* 79(2009.)2, str. 362: »Potrebno je dodatno poraditi na potpunosti odgoja u vjeri, a povezano s tim treba istaknuti pitanje životne, tj. egzistencijalne usmjerenosti. U prvom redu ponovno je riječ o bitnoj životnoj usmjerenosti kršćanske vjere koja nužno mora biti vidljiva u konkretnom životu. Posebice to vrijedi za aktivno zalaganja u evangelizacijskom i pastoralno-kulturološkom smislu. Raskorak između crkvenog slavlja i življenja konkretne stvarnosti velik je problem Crkve u Hrvatskoj. Nije ga moguće riješiti bez snažnog promoviranja istine vjere koja nužno uključuje i odgovore na pitanja smisla ljudskog života i kršćanske nade, kako bi življenje vjere bilo dosita djelotvorno i zauzeto. Kriterij egzistencijalnosti s obzirom na odgoj vjere stoga je nezaobilazan. U konačnici riječ je o skladnom ostvarivanju onoga 'biti kršćaninom' u cjelokupnim životu koji je ispunjen konkretnim zahtjevima, posebice s obzirom na brojne izazove koje takav život donosi. Samo tako moguće je smanjiti nekritičnost i pasivizam vjernika u društvu, kada se radi o problemima našega vremena.«

čin, koji ljude privlači Božjoj dobroti, ljepoti i istini.«³¹ Drugim riječima, ukupni stil svećenikova propovijedanja mora biti pozitivno i poticajno intoniran. Nadalje, poruka mora biti prenošena na privlačan i zanimljiv način.³² Kao što će neumješnost i neprirodnost govora i stila propovijedanja u bitnom nagrditi naviještanje poruke, ništa manje joj ne će pripomoći nezanimljiv, šablonski, monoton, te rječnikom i životnim kršćanskim primjernima siromašan način propovijedanja. Nadalje, propovijedanje, a pogotovo homiletska služba, moraju biti pošteđeni svjetovnoga rječnika i fraza. »Potrebno je progovoriti izvornim duhom vjere, no služeći se riječima razumljivim u različitim sredinama i nikada stručnim ili svjetovnim jezikom.«³³ Ovdje se ponovno moramo vratiti na jednu od ključnih zadaća koje se trebaju ostvariti procesima katehetskoga propovijedanja, a to je zadaća uvođenja u teološko-liturgijski crkveni govor i rječnik. U poznavanje toga rječnika, kao i u poznavanje smisla Svetoga pisma, ali i u poznavanje simbola i gesti, vjernici moraju biti sustavno uvođeni. Teološki rječnik mora biti razumljiv, ali ta potreba nikako ne opravdava opasne i žalosne pojave do kojih dolazi ukoliko se, u želji da se ljudima približi poruka, zanemari ova zadaća uvođenja u teološki govor i kada se kreće putem »posvjetovnjačivanja« teološkoga govora. Ova je opasnost, također, sve uočljivija u pastoralnoj praksi.

Dakle, sustavno i cjelovito prenošenje poruke podrazumijeva pozitivan način naviještanja, ali u isto je vrijeme potrebno ostati vjeran zahtjevima istine, što znači da se stvari uvijek mora nazivati njihovim pravim imenom.³⁴ Upravo stoga svećenik uvijek mora biti svjestan da naviješta riječ istine, istine koja jedina oslobađa (usp. Iv 8,32) i da ljudi tek u iskrenom susretu s tom istinom mogu postati doista slobodni. Na taj način pitanje stila propovijedanja biva uzdignuto na jednu novu razinu. Stil koji propovjednik mora gajiti treba mu omogućiti da njegovo propovijedanje u isto vrijeme bude pozitivno i poticajno, ali da mu omogući i da ukaže na sve zahtjevnosti evanđeoske istine u kršćanskom životu. Zato je vrlo važno izbjeći način propovijedanja koji više skriva nego što otkriva evanđeosku istinu u svoj njezinoj zahtjevnosti, ili pak takav način propovijedanja koji omogućuje tek djelomično ili tek površno upoznavanje istine.

5. Crkva i mediji – osuvremenjivanje propovjedničke službe

Jedno od ključnih pitanja svećeničkoga propovijedanja danas je pitanje osuvremenjivanja propovjedničke službe. Ovo se pitanje tiče načina i mogućnosti ostvarivanja ove službe u onim segmentima koji trebaju posebice biti aktualizirani u

³¹ Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – navjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskoga trećeg tisućljeća*, str. 30.

³² Usp. *isto*, str. 30.

³³ *Isto*, str. 31.

³⁴ Usp. *isto*, str. 32.

ovom vremenu i u ovim okolnostima. Sve složeniji i sve napredniji procesi medijske komunikacije inače predstavljaju jedan od primarnih izazova s obzirom na evangelizaciju u suvremenom društvu.³⁵ S obzirom na propovjedničko djelovanje svećenika u našem pastoralnom i društvenom kontekstu u tom su smislu vrlo aktualna dva pitanja. Prvo je od njih pitanje shvaćanja važnosti korištenja suvremenih medijskih sredstava u pastoralu. Iako to pitanje danas manje dolazi do izražaja nego ranije, tj. sve je veća svijest o važnosti ovakvog načina djelovanja, ipak se u tom smislu još uvijek trebaju dogoditi određeni pomaci nabolje. Drugo je pitanje načina i kvalitete korištenja suvremenih medijskih sredstava od strane svećenika i drugih crkvenih djelatnika, u koje je uključen cijeli niz drugih pitanja, od pitanja stila ophođenja u medijima, preko pitanja govora i razvijenosti medijske komunikacije, sve do pitanja metode predstavljanja vjerskih sadržaja u medijima. U svezi s ovim drugim pitanjem potrebno je ukazati na cijeli niz izazova koji se tiču (ne) korištenja suvremenih medijskih sredstava za propovijedanje riječi. Naime, »nove propovjedaonice«,³⁶ ako ih se koristi razborito i u skladu s odredbama Crkve, postaju prikladno sredstvo prenošenja riječi. Pritom je važno u aktualnom trenutku poraditi na profesionalnosti³⁷ s obzirom na ovaj vid djelovanja, kao i na utvrđivanju u eklezijalnom identitetu medijskih djelatnika. Profesionalna kvaliteta korištenja³⁸ novih medijskih sredstava od strane svećenika i drugih crkvenih medijskih djelatnika mora biti neprestano podizana na veću razinu. Nije dovoljno primjerice samo postaviti novu internetsku stranicu, ili utemeljiti župni list i sl. Pitanje je odgovara li taj novi način predstavljanja poruke i kako odgovara zakonitostima suvremene medijske komunikacije. Iako se na ovom području primjećuju vrlo pozitivni pomaci, još uvijek je pitanje osuvremenjivanja službe s obzirom na ovaj segment djelovanja jedno od najaktualnijih.

Nadalje, vrlo je važno uočiti potrebu prikladnog i ljudima bliskog načina komuniciranja od strane svećenika u medijima. Pogotovo je to važno s obzirom na činjenicu velikog broja ljudi koji putem suvremenih medijskih sredstava dolaze u kontakt sa svećenikom i s Crkvom. Svećenici, kao i drugi crkveni medijski djelatnici, moraju razvijati sposobnost jednostavnoga pristupa ljudima putem medijskih sredstava, a u isto vrijeme komunicirati poruku.³⁹ Poseban izazov u ovom segmentu propovjedničkoga djelovanja danas predstavlja tzv. *virtualna komunikacija*. I u ovom se

³⁵ Usp. M. DERIU, I media e la coscienza contemporanea. Ovvero: come indirizzare l'azione pastorale nella società della comunicazione virtuale, u: *Orientamenti pastorali* 57(2009.)6, str. 26.

³⁶ Usp. isto, str. 30.

³⁷ Profesionalnost treba dobro razlikovati od »profesionalizma« i »profesionaliziranja« službe kao negativnih pojava. Usp. KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – navjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskoga trećeg tisućljeća*, str. 30.-31.

³⁸ Usp. isto, str. 30.

³⁹ Usp. F. PONTIGGIA, La figura del presbitero nei mass media, u: *Orientamenti pastorali* 52(2004.)10, str. 74.

pregledu pitanje stila i načina komunikacije pokazuje vrlo važnim. Svećenik mora uvijek biti svjestan koju i kakvu poruku komunicira i stoga vlastiti govor, u težnji za jednostavnošću i pristupačnošću ljudima, ne smije svoditi na razinu svakodnevnog svjetovnog govora. Danas je upravo to jedan od velikih problema. Nadalje, evangelizacijska poruka mora odzvanjati u aktualnosti suvremenoga kulturnog okruženja, ali to nikako ne znači da treba biti svedena na razinu »popratnog sadržaja« za neke druge poruke, sportskoga, umjetničkoga ili nekog drugog tipa. U tom slučaju očito više ne bi ostvarivala svoju izvornu zadaću. Ovdje nije riječ o tomu da se poruku ne može ili ne treba aktualizirati i u odnosu na svijet športa, umjetnosti, znanosti i sl. Radi se o tomu da se i u tim slučajevima zadrži jasnoća poruke, a da ne dolazi do pojava u kojima više nije moguće ni prepoznati poruku »utopljenu« u određeni vid svjetovnog sadržaja. Očito je riječ o vrlo zahtjevnom i teškom zadatku za koji je potrebna pomna priprema.

Zaključak

Propovjedništvo je integralni i bitni element ukupnoga pastoralnog djelovanja. Kao bitno ostvarenje službe javnoga naviještanja Božje riječi kroz svoje izražajne oblike, propovjedništvo predstavlja privilegirani način prenošenja i aktualizacije Božje poruke. Svećenikova je osobita briga upravo propovjedničko djelovanje, u skladu s odredbama Crkve. Tu ulogu on ostvaruje na više načina, kako u homiliji (koja je pridržana zaređenim službenicima), tako i u katehetskom poučavanju, ali i u evangelizacijskom i parenetskom propovijedanju. Crkva ističe i suodgovornost vjernika laika, osobito u katehizaciji. U današnjem pastoralnom i kulturalnom kontekstu osobito je potrebno uočiti važnost unaprjeđenja svećenikova propovjedničkog djelovanja i to s obzirom na neke posebne segmente propovijedanja. U te segmente spadaju cjelovitost i sustavnost u propovijedanju, potreba aktualizacije poruke u ovom vremenu, potreba osuvremenjivanja propovjedničke službe, korištenje novih medijskih sredstava u propovijedanju Božje riječi, kao i potreba snažnijega aktualiziranja zahtjevnosti nove evangelizacije s obzirom na propovjedničko djelovanje.

PREACHING AND CONTEMPORARY PASTORAL PRAXIS POSSIBILITIES AND PROSPECTS

Nikola Vranješ*

Summary

Preaching as a way of realization of the proclaiming ministry of the Church is one of the fundamental tasks of its ordained ministers and the eminent part of the entire pastoral work of the Church. Pastoral activities are based on the proclamation of the Word of God and spreading of its message. The heart of pastoral work, the celebration of Christian mystery (especially the Eucharist) also comprises the proclamation of the Word. God's message, included in the Word, is a permanent theological point and the source of inspiration in pastoral work. This article is a theological and evaluating analysis of the actual issues of the ministry of preaching in the present pastoral context. The emphasis is put on the study of the crucial segments of the ministry of preaching as well as on the identification of the elements in the contemporary pastoral and cultural contexts, which present a challenge for the successful realization of the preaching ministry.

Key words: *preaching, priest, Church, pastoral work, ministry, Word of God, proclamation.*

* Dr. sc. Nikola Vranješ, Theology of Rijeka, Dislocated Studies of Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb, Tizianova 15, 51000 Rijeka, Croatia, nikola_vranjes2004@yahoo.com